

Nr 347

Av fru Anér m. fl., *angående föräldrautbildning och familjerådgivning.*

(Lika lydande med motion nr 313 i Första kammaren)

Få samhällsinstitutioner torde vara utsatta för sådana påfrestningar i vår tid som familjen. Samtidigt som den berövats en stor del av det ekonomiska, sociala och psykologiska stöd som för inte särskilt lång tid sedan höll ihop den ställs det nu krav på familjen som den aldrig förr behövt uppfylla — kravet på att vara den enda källan till lycka, harmoni och känslomässig tillfredsställelse i en värld av ökande anonymitet.

Familjen ställs också under ständig och hård debatt, där alla dess funktioner och förutsättningar radikalt ifrågasätts. Ingen kan längre leva sitt familjeliv i lugn förtröstan på att så här har man alltid gjort och så här kommer man alltid att göra. Allting måste kunna försvaras och förklaras.

Vare sig man välkomnar eller beklagar denna situation, måste man erkänna att den utgör en mycket svår och ansträngande uppgift för människorna att bemästra. Att ständigt tvingas till medvetna val är möjligen mer utvecklande — men säkert mer arbetsamt — än att leva i självklarheter.

Många samhällsforskare anser i dag att den lilla kärnfamiljen, bestående av föräldrar och några få omyndiga barn, snart har spelat ut sin roll i Västerlandet, där den under en kort tid varit den dominerande familjetypen. Det görs experiment med vidgade familjetyper, vilka något mer liknar de storfamiljer mänskligheten vanligen har levat i — grupper där den dagliga intima samvaron och den ekonomiska gemenskapen omfattat flera generationer, gifta syskon med barn, inte sällan även anställd personal samt ogifta äldre personer av mer eller mindre nära släkt. De moderna experimenten är än så länge inget säkert tecken på varthän utvecklingen kommer att gå, men de är avgjort ett symptom på att familjens nuvarande form börjar att uppfattas som mindre funktionsduglig.

Att dirigera denna utveckling är knappast samhällets uppgift. Däremot har samhället uppenbarligen en plikt att i mån av förmåga hjälpa människorna att på bästa sätt klara de psykologiska påfrestningar som de utsätts för. Inte genom att påtvinga dem bestämda normer och godkända förhållningssätt, utan genom att hjälpa dem fram till något de själva upplever som sakligt riktigt och ge dem mod att följa dessa beslut; samt genom

att ge dem tillgång till en rikare människokunskap än de själva kanske har möjlighet att skaffa sig.

Vi vill i denna motion särskilt peka på två väsentliga behov av denna art, vilka med relativt enkla medel skulle kunna tillfredsställas:

en godtagbar och såvitt möjlig obligatorisk *föräldrautbildning* samt
 en fristående *familjerådgivningsinstitution* i alla större kommuner eller kommunblock.

Föräldrautbildning

I den ovan skisserade samhällssituationen är det uppenbart att föräldrarnas uppgift som barnuppfostrare blivit mycket svårare än någonsin förr, samtidigt som de psykologiska kraven på dem är högre än någonsin. Föräldrar förväntas uppfostra sina barn till en helt annan värld än den de själva blivit fostrade i och till och känner sig med rätta ytterst osäkra inför den uppgiften. De lämnas också oftare än förr alldeles ensamma med denna uppgift, utan stöd och hjälp från andra familjemedlemmar som vanligen även rent fysiskt befinner sig på annan ort. De har ofta inte ens stödet av ett grannskap, en bostadsmiljö där människor i någon mån känner varandra och har vissa normer och erfarenheter gemensamma.

Föräldrautbildning genom samhällets eller andra organisationers försorg kan givetvis inte lösa alla dessa problem, men den kan ge någon möjlighet att bättre klara svårigheterna. Själva undervisningssituationen med en grupp ungefär jämnåriga föräldrar från ungefär samma område och i mycket likartade omständigheter har dessutom den nyttiga effekten att avskaffa känslan av att vara och en är ensam med sina problem.

Förmodligen når man till en början endast en viss grupp föräldrar, nämligen dem som redan i förväg har en viss ansvarskänsla, vilja och förmåga att ta vara på utbildning. Just därför är det desto viktigare att föräldrautbildningen blir en självklar rättighet — i största tänkbara mån tillgänglig för alla.

Småbarnsföräldrar är inte de enda som behöver utbildning. Senare i barnens liv uppkommer nya problem, t. ex. när tonåringarna börjar få högre skolbildning än sina föräldrar, något som återverkar på förhållandena inom familjen. Det behövs alltså inte några särskilt missanpassade uppträdanden från tonåringarnas sida för att föräldrarna skall få svårigheter i sitt liv tillsammans med dem. I den ålder då barnen normalt sluter sig samman i gäng är det ofta särskilt viktigt för föräldrarna att själva ha en gruppsammanhållning som moraliskt stöd. Inte minst torde detta gälla ensamma föräldrar.

Det är väsentligt att den nuvarande föräldrautbildningen som sporadiskt bedrivs av en del kommuner och enskilda sammanslutningar utbyggs och får en enhetlig organisation. Troligen är det riktigast att ansluta denna till

barnavårdscentralerna, förutsatt att dessa förses med psykologer och kuratorer, vilket även ur andra synpunkter är välbehövligt. Erfarenheten visar nämligen att till dessa centraler kommer alla, medan studieorganisationer, kurser, cirklar, föreläsningar o. d. endast drar till sig en viss typ av människor.

I den obligatoriska skolan och på gymnasiestadiet bör också ges en god undervisning i familjekunskap åt både pojkar och flickor, så att en grund läggs på vilken man sedan kan bygga vidare. Sedan hemkunskapen numera fått sitt timantal väsentligt beskuret är det desto viktigare att denna psykologiska aspekt på den inte glöms bort. På gymnasiet finns visserligen psykologi som ämne, men endast på vissa linjer. Emellertid lär inga vetenskapliga eller andra rön bestyrka att naturvetare, tekniker eller elever i fackskolan skulle ha mindre behov av sådan undervisning än ekonomer, humanister och naturvetare i gymnasiet.

Familjerådgivning

Familjerådgivningsbyrå är det namn som används för både kommunala, kyrkliga och enskilda institutioner, där människor får hjälp i tilltrasslade samlevnadssituationer. Vi anser att, även om detta namn bör bibehållas, rådgivning dock *inte* bör principiellt inskränkas till redan bildade och existerande — respektive inom en kort framtid bildade — äktenskap. Rådgivningen bör kunna komma alla till godo, som söker den — alltså även t. ex. frånskilda, som eventuellt ämnar ingå nytt äktenskap, änkor och änklingar med svårigheter att anpassa sig till ensamheten, föräldrar i konflikt med sina barn, eller vuxna barn i konflikt med åldriga föräldrar, eller ensamstående med ständigt återkommande kontaktsvårigheter.

Vi anser att den försöksverksamhet med statsunderstödda familjerådgivningsbyråer som bedrivits i åtta år bör ha gett tillräckligt med erfarenheter för att nu kunna institutionaliseras och inskrivas i den kommunala socialvårdens ordinarie program.

Därvid bör familjerådgivningen emellertid *inte* kopplas ihop med abortrådgivning. Detta har i praktiken alltid visat sig leda till att byråns resurser av tid och personal nästan uteslutande ägnas åt abortfallen, eftersom dessa enligt sakens natur alltid är brådskande, och det alltså blir de andra fallen som får vänta.

Inte heller bör familjerådgivningen helt enkelt likställas med den socialmedicinska vården, eftersom den kräver sin egen arbetsform och sin egen, specialutbildade personal. Däremot är givetvis samarbete med psykiater, kurator, gynekolog och/eller jurist av största nytta och ofta alldeles nödvändigt för familjerådgivningsbyråns verksamhet. Men dess egentliga arbete sammanfaller inte med någon av dessa yrkeskategoriers och kan inte ersättas av dem.

Familjerådgivningen är i sig ett väsentligt komplement till en rad sociala vårdformer. Den som har fått en abortansökan beviljad eller avslagen är ofta i behov av personlig rådgivning och terapi, eftersom hennes allmänna situation sällan blir problemfri enbart på grund av en företagen eller icke företagen operation.

Föräldrar till mentalt eller fysiskt handikappade barn behöver ofta särskild rådgivning för att klara sitt förhållande både till det sjuka barnet och till övriga familjemedlemmar.

Kriminalvården skulle också ofta behöva en komplettering av detta slag.

För dessa ändamål behövs ambulerande familjerådgivare, som kan ha mottagning t. ex. en gång i veckan för just dessa kategorier hjälpsökande; eller som också kunde verka som ledare för arbetskonferenser med täta mellanrum, där socialarbetare i annan verksamhet kunde få hjälp och ledning utifrån familjerådgivarens yrkeserfarenhet.

Vi föreslår därför att familjerådgivning nu placeras in som ett normalt led i kommunens socialvårdande verksamhet och att samtidigt därmed anslaget till statsbidrag ökas.

Vi föreslår också att villkoren för dessa statsanslag liberaliseras så att de redan existerande byråerna, antingen de är kommunala, kyrkliga eller drivna av annan organisation, kan erhålla stöd om de har kurativt och terapeutiskt utbildad personal och möjlighet att konsultera psykiater samt att nya byråer upprättas.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära

A. utredning om och förslag till en plan för försöksverksamhet med föräldrautbildning i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen;

B. att den hittillsvarande försöksverksamheten inom familjerådgivningen avlöses av att familjerådgivningen ingår som ett permanent led i den kommunala och landstingskommunala basorganisationen på det sociala området;

C. omedelbar översyn av gällande statsbidragsbestämmelser för familjerådgivningen.

Stockholm den 24 januari 1969

Kerstin Anér (fp)

Ingegärd Frænkel (fp)

Anders Jonsson (fp)
i Mora

Elias Jönsson (fp)
i Ingemarsgården

Gabriel Romanus (fp)
